

Türkiye Doğası

Bülent Gözcelioğlu

Suyılanlarımız

Eber Gölü, Afyonkarahisar ili içinde yer alan önemli bir sulak alan. Geçtiğimiz günlerde bu alana, küçük memeli hayvanlarla ilgili bir araştırma yapmak için gittik. Gölün kenarları su kamışları, saz bitkileri gibi sucul bitkilerle kaplı. Gölün iç kısımlarındaki sazlıklarda yaşayan küçük memeli hayvanların yaşadığı yerlere ulaşabilmek için bu bitkilerin arasında oluşan kanallardan geçmek gerekli. Küçük bir kayığa binip bu kanallardan gölün içine doğru hareket ettik. Kayık kanal boyunca hareket ederken, suda ilk dikkatimizi çeken, çok fazla sayıdaki kurbağaydı. Daha sonra da su içinde ve su kanalının hemen kenarındaki sazlıkların altında çok sayıdaki suyılanları gördük.

Yılanlar, ülkemiz biyoçeşitliliğinin önemli bir grubunu oluşturur. Bunlar ekolojik zincirde yırtıcı olarak beslenirler. Bir ekosistemde yırtıcıların varlığı, o ekosistemin dengede olduğunun bir işaretidir. Bu, ekosistemde yırtıcıların beslenebilecekleri kadar hayvan bulunduğu dolayısıyla av durumundaki hayvanların da üreyebilecekleri, beslenebilecekleri ve barınabilecekleri alan olduğu anlamına da gelir. Kayıkla ilerlerken sazların altında güneşlenen suyılanları bizi farkedince hemen suya girdiler. Çoğu yüzerek nilüferlerin arasında kayboldu. Suyılanları iyi birer yüzücü olmalarının yanında karada da oldukça hızlı hareket edebilirler. Zehirsiz olan bu yılanlar, avlarını dişleriyle sıkıca tutup canlı olarak yutarlar. Eber Gölü'nde balıkçılık da yapıldığından, suyılanları insanlara biraz alışmış gibiler. Kayığın çok yakınına gelen bir tanesini elimizle yakalayıp tekrar suya bırakıyoruz. Suyılanları tehlike anında, savunma amaçlı olarak, bağırsaklarından kötü kokan gazla karışık bir sıvı salgılarlar. Yaygın bir inanış ifade eden "bir yılanı öldürdüğünüzde eşi de intikam için gelir" cümlesi bu kokuyu izleyen suyılanları için söylenmiş. Savunma için bazen ölü taklidi de yaparlar. Eber Gölü'nde iki farklı suyılanı gördük. Bir tanesi, "yarı sucul yılan" ya da "küpeli suyılanı" olarak bilinen *Natrix natrix*. Diğeri de "suyılanı" olarak bilinen *Natrix tessellata* türleri. Her iki tür de güzdüzleri etkendirler. Suyılanları, burada gördüğümüz gibi, sulak alanların dışında, nehirler, akarsular dereler büyük göller, barajlar gibi sucul ortamlar ve bu ortamlara yakın çayırıklarda yaşarlar. Kış uykusuna, su kenarlarındaki taşların, yaprakların, sazların al-

tında, uygun çukurlarda grup halinde yatarlar. Besinlerini kurbağalar, küçük balıklar, küçük memeliler, semenderler oluşturur. Yarı sucul yılanların (*Natrix natrix*), sırt kısımla-

rında boyuna uzanan iki çizgi ve koyu renkli benekler bulunur. Sırt kısımları kahverengi ve gri tonlarında olur, ayrıca, çok farklı desenler taşır. Karın kısmıysa sarımsı beyaz renkte olur. Başın arka kısmında sarı ya da kırmızı renkli yarım ay biçiminde çok belirgin bir desen de bulunur. Ortalama boyları 100 cm (en fazla 150 cm) kadar olur. Suyılanlarının (*Natrix tessellata*) sırt kısımlarıysa, sarımsı kahverengi, gri ve yeşil tonlarında olur. Sırtta siyah ya da beyaz renkli benekler de bulunur. Siyah benekler dört sıra halinde olur. Ense kısımlarında belirgin biçimli (ters "V") siyah bir benek bulunur. Yarı sucul yılanlarda bulunan yarım ay şeklindeki benek, bunlarda bulunmaz. Karnın ön tarafı küçük siyah benekli, genel olarak sarımsı ya da pembemsi beyaz olur. Arka tarafıysa siyahımsı olup benekleri pembemsi beyazdır. Ortalama boyları 120 cm kadar olur.

Suyılanlarının soyları, sulak alanların kurutulması, bilinçsiz avlanma, yaşam alanlarının bozulması gibi nedenlerden tehlike sınıfına çok yakın. Eber Gölü de kuruma tehlikesiyle karşı karşıya. Ayrıca göle kentsel ve sanayi atıkları da karışıyor. Gerekli önlemler alınmazsa, suyılanlarıyla birlikte buradaki ekosistem de hızla yok olacak.